

Lăng Bà Vú

14:20' 29/08/2003 (GMT+7)

Là một công trình kiến trúc cổ tiêu biểu đặc sắc ở Khánh Hòa được đông đảo du khách trong và ngoài tỉnh đến chiêm ngưỡng lâu nay. Lăng nằm trên một gò đất cao thuộc thôn 5, thị trấn Ninh Hòa, huyện Ninh Hòa. Đây là một công trình kiến trúc lăng tẩm do vua Gia Long xây để tưởng nhớ công ơn người phụ nữ đã giúp đỡ mình thuở hàn vi. Thông qua các tài liệu đã có và kiểu kiến trúc lăng, có thể xác định niên đại xây dựng lăng vào đầu triều đại Gia Long (khoảng năm 1803 - 1804) - là một trong số rất ít các công trình lăng tẩm được xây dựng từ những năm 1800 còn lại ở các tỉnh phía Nam nước ta.

Lăng Bà Vú được xây theo mô hình đặc trưng của triều Nguyễn, tức theo hình chữ Quốc, mặt xoay về hướng Đông Nam. Phía trước lăng có một sân gạch rộng (dùng làm nơi chuẩn bị khi làm lễ) tiếp đó có một cái hồ sen xây bằng vôi - cát - gạch rộng 17m, dài 24m, sâu 2m. Khu vực lăng chính cao hơn so với hai công trình trên do lấy đất ở hồ sen đắp lên. Lăng có 3 lớp thành xây bằng vôi - cát - gạch là những nguyên liệu tại chỗ. Thành ngoài dài 20m, rộng 14m, cao 1,5m là khuôn viên bao bọc cho khu vực. Lăng mộ có một cửa nhỏ đi vào, phía tường của hai bên có hai con sư tử đắp bằng vôi - cát được tô màu hồng rất điêu luyện và sinh động, tạo ra sự uy nghi và mềm mại thật gần gũi mà thanh tao. Từ ngoài cửa sâu vài 2m là một án phong cao 2m, liền với án phong là dự án cao 80cm rộng 68cm dài 2,3m. Tiếp đến là Thành nội, bao bọc quanh khu mộ, thành rộng 9m, dài 12m cao 1,2m. Hai bên cửa Thành nội có đắp hai con kỳ lân chân trái đạp lên trái cầu, ngoảnh mặt ra án phong và cũng có vẻ đẹp không kém gì hai con sư tử ở phía ngoài. Trong cùng là khu vực mộ táng được bao quanh bởi một vòng thành thấp hình móng ngựa và điểm nối của hai đầu thành này là 2 con giao - giữa 2 đầu con giao là bia mộ trên có khắc chữ Hán nhưng đến nay đã bị lu mờ. Bia cao 94cm, rộng 56cm, chung quanh bia có nhà bia đắp nổi hai bình hoa cúc và sen. Trên mặt nhà bia đắp hình lưỡng long tranh châu rất duyên dáng, thanh thoát. Nói chung hầu hết trên các vách thành và cả ở nhà bia đều có những bức tranh đắp nổi tả các cảnh sinh hoạt hoặc dựa theo các tích như: Chiêu quân cống hồ, Trúc lâm thất hiền, Ngự tiêu canh mục, Bát Tiên, Nhị thập tứ hiếu... thật tinh xảo và sinh động. Bên cạnh đó còn có một số hình tiêu biểu của người quân tử như: Mai, Hạc, Thư kiếm vân phong, Tùng đình... càng khẳng định thêm tài năng và thẩm mỹ của những người thợ vô danh. Toàn bộ kiến trúc của công trình này cho thấy sự hoàn hảo về bố cục trong một tổng thể hợp lý về không gian càng làm nổi bật quy mô của công trình. Ngoài ý nghĩa là nơi thờ phụng trang nghiêm, đối với một bà "Nhũ mẫu" của vua, Lăng còn mang cả những tâm tư tình cảm của tâm hồn người Việt Nam. Trải qua gần 200 năm tồn tại, Lăng đã được trùng tu để bảo vệ gìn giữ một công trình kiến trúc nghệ thuật cổ có giá trị ở miền Trung nước ta. Lăng Bà Vú được Nhà nước công nhận là Di tích quốc gia năm 1999.